

DE WERELD IS EEN WERKWOORD

Vibeke Mascini

NL

RADIUS
Center for Contemporary Art and Ecology
Kalverbos 20
2611 XW Delft
www.radius-cca.org

In de solotentoonstelling *DE WERELD IS EEN WERKWOORD* presenteert kunstenaar Vibeke Mascini nieuw werk dat dieper ingaat op energie. De tentoonstelling richt zich in het bijzonder op de spanning en de diepe verbinding tussen menselijk handelen en de fysieke en energetische implicaties voor meer-dan-menselijke lichamen en landschappen. Centraal in deze ontwikkeling staat het herhaaldelijk vinden van innovatieve, technologische oplossingen om dezelfde menselijke gewoontes rond productie en consumptie te kunnen behouden en blijven bevredigen. Mascini doet via haar werk suggesties om juist deze gewoontes te veranderen, door een beklijvende intimiteit voor te stellen en door taal en verstrengelde relaties tussen mensen en wat we natuurlijke hulpbronnen zijn gaan noemen opnieuw te beleven.

In *DE WERELD IS EEN WERKWOORD* wordt de bandbreedte van dit mensgerichte systeemdenken rond energie opgerekt en komen nieuwe hoofdrolspelers—meestal als effect van klimaatverandering of milieuvervuiling door menselijk handelen—ten tonele. Van elektriciteit verkregen vanuit smeltend gletsjerwater en zware metalen teruggevonden in het lichaam van een gestrande walvis, biedt Mascini's presentatie nieuwe perspectieven op energetische processen in een wereld onderhevig aan constante metamorfose: de wereld is een werkwoord!

We leven in een tijd van hoogspanning. Steeds opnieuw wordt de wereld het speelveld van sociale en politieke conflicten tussen mensen. Een politiek conflict 'ergens anders' op Aarde, zoals bijvoorbeeld nu in de Oekraïne, heeft direct invloed op wat er 'hier' gebeurt in Delft. De gradaties en intensiteit waarmee zo'n conflict zich manifesteert vertaalt zich onevenredig. 'Elders' is er sprake van verwoesting, slachtoffers en worden gehele gemeenschappen ontheemd door de wandaden van Poetin en het Russische regime, met onder andere massale migratie van vluchtelingen als gevolg. 'Hier' is die situatie meer indirect voelbaar en vertalen de verscherpte politieke en economische verhoudingen tussen Europese landen en Rusland zich door sancties en inflatie. Dat laatste zien we terug in de kosten van ons levensonderhoud, met sterke prijsstijgingen voor energie, arbeidskosten en transport. Van brood tot brandstof, van wonen tot werken, de Nederlandse afhankelijkheid van gas afkomstig uit Rusland beïnvloed onze levens en bestaanszekerheid. Moeten we tegen beter weten in terugvallen op energiewinning in Groningen en de activiteit van kolencentrales verhogen? Bestaat er eigenlijk een wezenlijk alternatief, ook voor de lange termijn?

Aan de hand van een reeks nieuwe kunstwerken laat Mascini zien dat 'hier' en 'elders' niet los van elkaar gezien kunnen worden, door onder andere de diepgravende impact van klimaatverandering. Dat energie-uitwisseling plaatsvindt in een globale keten, waarbinnen energetische processen onderling met elkaar verbonden zijn en vaak genoeg landsgrenzen overstijgen. Ze laat zien dat de wereld van mensen steeds ingrijpender samenvalt met processen op Aarde. Met de wetenschap dat energievoorziening uit fossiele brandstoffen—waaronder kolen, gas en aardolie—eindig is, verandert ook de toon van de discussie, van uitsluitend sociaal en politiek van aard, naar ontegenzeggelijk geografisch en geopolitiek. Ondertussen buigen overheden en gemeentes zich over hun 'energietransitie', om de winning en het verbruik van energie te verduurzamen en toekomstbestendig te maken. Met waterstof, warmtepomp en drijvende velden zonnepanelen in de Noordzee biedt menselijke technologische innovatie en veerkrachtigheid een potentieel weerwoord aan de schaarste en eindigheid van bepaalde energiebronnen.

In *DE WERELD IS EEN WERKWOORD* deelt Mascini haar diepgravende interesse naar de fictie rond het begrip 'neutrale energie'. Wat de eerdere voorbeelden in deze tekst en de werken in de tentoonstelling laten zien is dat ondanks het hoge abstractiegehalte er niet zoiets bestaat als neutrale energie. Dat elektriciteit en het elektriciteitsnetwerk weliswaar de valse suggestie kunnen wekken dat er geen materiële implicaties verbonden zijn aan het genereren, transporteren en opslaan van elektriciteit, maar dat dergelijke (infra)structuren en processen socio-politieke belangen voorstaan die verstrekkende gevolgen hebben voorbij het menselijke leven op Aarde.

2022

Het project *Lethe* maakt deel uit van het doorlopende praktijkonderzoek dat Mascini uitvoert rondom onwaarschijnlijke bronnen waaruit elektriciteit wordt gewonnen door middel van vernietigingsprocessen. Eerdere werken binnen dit onderzoek, waaronder *Salvage* (2019) en *Instar* (2021), staan stil bij energiewinning uit de vernietiging van het op de kust gestrande lichaam van een walvis en een partij door de douane in beslag genomen cocaïne. De elektriciteit die vrijkomt in dit vernietigingsproces wordt door Mascini vervolgens opgeslagen in en ontwikkelt tot batterijwerken, die deel uitmaken van bestaande, open systemen die betrekking hebben op de overdracht van energieën. In het geval van *Lethe*—de installatie die nu te zien is bij RADIUS—verkent Mascini een vernietigingsproces dat op veel grotere schaal plaatsvindt dan wat de kunstenaar tot nu toe bij andere energiebronnen is tegengekomen. *Lethe* gaat over de vernietiging en teloorgang van een landschap: het smelten van een gletsjer in de Zwitserse bergen onder de toenemende invloeden van de opwarming van de Aarde.

Klimaatverandering heeft grote invloed op de Alpen. De temperatuur is daar in de vorige eeuw met twee graden Celsius gestegen en loopt daarmee op kop van globale temperatuurstijgingen. Met het werk *Lethe* haakt Mascini in op deze complexe en verontrustende situatie, waarbij tegenstrijdige gevoelens van ecologisch verdriet opspelen. In overeenkomst met het Zwitserse elektriciteitsbedrijf Kraftwerke Zervreila heeft Mascini toegang verkregen tot de installatie waarmee het bedrijf elektriciteit opwekt uit smeltend gletsjerwater. Dit smeltende ijswater verzamelt zich in kunstmatig aangelegde meren en wordt vanaf grote hoogtes naar turbines en generatoren beneden geleid, die deze stuwkracht vervolgens omzetten in elektriciteit. Hiermee verwordt een natuurgebied tot winstlandschap, waarbij gekapitaliseerd wordt op een ecologische catastrofe en de negatieve consequenties van klimaatverandering worden omgezet in een paradoxale, positief geladen wisselkoers in de vorm van het product elektriciteit. Tijdens de tentoonstelling zal de in stalen gascylinders opgeslagen energie geleidelijk ontladen worden, in een proces waarbij minuscule deeltjes gletsjerwater de ruimte van RADIUS benevelen.

De titel *Lethe* verwijst in de Griekse mythologie naar de Godin van de Vergetelheid en naar één van de vijf rivieren in de onderwereld waaruit de doden drinken om hun aardse leven te vergeten. Mascini kaart op deze manier in het werk het concept van geheugenverlies aan in relatie tot een langzaam verdwijnend natuurlijk landschap. Binnen dit landschap doet de elektriciteitscentrale tegelijkertijd ook dienst als getuige in het 'naturalisatieproces' van snel veranderende omgeving tot elektriciteit als abstracte bouwsteen voor allerhande menselijke toepassingen. Het idee van geheugenverlies bij de ecologische teloorgang van dit landschap is niet uitsluitend van toepassing op mensen maar evengoed op het ijs en de herinneringen die in het geheugen van het ijs—een begrip dat ook wel 'ijsgeheugen' (*ice memory*) genoemd wordt—beklonken liggen en nu ontdoen en verloren gaan.

Als we spreken over ecologisch verdriet, hoe maken we dit dan vervolgens invoelbaar als we het hebben over een plek 'elders'—zoals een smeltende Zwitserse gletsjer—die ons niet direct lijkt te raken in ons bestaan in Nederland? Als we ons beseffen dat temperatuurstijging (veroorzaakt door klimaatverandering en de menselijke uitstoot van koolstofdioxide) een globaal fenomeen is met grillige plaatselijke uitwassen, wat doet dat vervolgens met ons gevoel van medeplichtigheid? Evenals de vreemde intimiteit tussen ons energieverbruik enerzijds, tegen de achtergrond van onze afbrokkelende directe leefomgeving anderzijds? Met andere woorden, wat is de correlatie tussen een nachtelijke blik in de ijskast en de slinkende gletsjer die vele honderden jaren het landschap bepaalde?

Luchtfoto omgeving Safien dal, uit het publieke archief van Vals, Zwitserland, 2003.

BLIND MEN

5

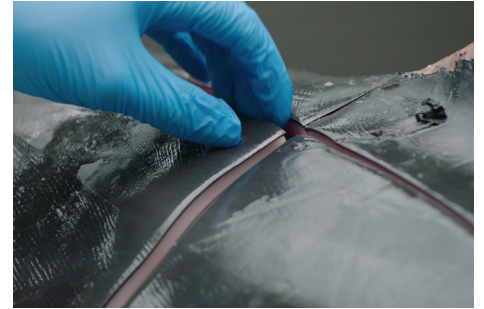
2022, 20min

Blind Men is een video- en geluidscompositie waarmee een intieme inkijk wordt gegeven in een steriele necropsiekamer—een ruimte voor lijkschouwing ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek—waarin een gestrande walvis wordt gepresenteerd voor pathologisch onderzoek.

Dicht op de huid gefilmd, laat het vage camerabeeld steeds een klein fragment van het walvislichaam zien. De enige manier waarop de kijker tot een totaalbeeld kan komen is door de fragmenten denkbeeldig samen te puzzelen. Hiermee roept *Blind Men* de gelijkenis uit het verhaal *The Blind Men and the Elephant* op, waarin de grenzen van de menselijke waarneming worden gemonstreerd en de verbeelding actief wordt aangesproken. De gefragmenteerde indrukken van *Blind Men* sporen aan tot aandachtige en zorgvuldige observatie. Geluid speelt hierbij een essentiële rol in het verkrijgen van een parallelle beleving van de omgeving, beheerst door ruisende koelcellen, zoemende afzuigkapen en latex handschoenen. Door middel van een ruimtelijke, meerkanaals geluidsinstallatie wordt de tentoonstellingsruimte akoestisch benaderd op een manier die meer overeenkomt met wijze waarop een blind persoon of een walvis deze ervaart: aftastend op basis van gehoor.

Blind Men speelt met een hoge mate van abstractie die het uitdagend maakt om lichaam en omgeving nog langer van elkaar te onderscheiden. Zo wil Mascini de porositeit en verbondenheid tussen lichamen en omgevingen aan de orde stellen en de diepgaande, wederkerige relatie tussen beide vaststellen. Voor Mascini is dit een centraal gegeven geweest om het onderwerp te benaderen, waarbij zij het walvislichaam als een vervreemdend archief ervaart waarin sporen van de menselijke samenleving liggen opgeslagen, geaccumuleerd door de eeuwen heen. Afgezien van de geschiedenis waarin walvislichamen worden verwerkt tot verschillende producten en toepassingen die in de menselijke samenleving worden gebruikt, bestaat er ook een lange geschiedenis van mensen die walvislichamen betreden. Het verhaal van Jonas en de Walvis is misschien het meest bekende voorbeeld, maar recente wetenschappelijke studies hebben ook sporen gevonden van menselijke industrieën die zich ophopen in het weefsel van walvissen, waardoor walvissen tot de meest vervuilde dieren ter wereld behoren. Dit soort antropogene sporen van vervuiling staan centraal in het huidige pathologische onderzoek dat plaatsvindt op de Faculteit Diergeneeskunde aan de Universiteit Utrecht waar *Blind Men* is opgenomen.

Het lichaam als een toxisch archief, waarin een schijnbaar externe wereld van grote interne invloed is. Een wereld waarin een enkel element een hele keten van (eco)systemen en industrieën kan blootleggen, als bewijs van een diepe en soms verontrustende verstrengeling tussen bestaansvormen

Film still uit *Blind Men*, 2022.

DE WERELD IS EEN WERKWOORD

2022

Het derde en gelijknamige werk dat Mascini presenteert in de tentoonstelling bestaat uit tekstfragmenten die op tweedehands t-shirts en -labels geweven en gedrukt staan, verspreid door de tentoonstellingsruimte en te zien in de RADIUS winkel. De T-shirts zijn verzameld op diverse rommelmarkten en bedoeld om op speelse wijze het publiek onderdeel uit te laten maken van het werk, door deze met zich mee te laten dragen buiten de muren van de tentoonstellingsruimte om. Het werk vormt de aanzet voor een uitgebreid essay als onderdeel van een aankomende publicatie waarin Mascini schrijft over haar onderzoek en de dialogen, samenwerkingen en observaties die voortvloeien uit haar diverse 'batterijwerken'. Centraal in deze publicatie staat het ondermijnen van de fictie rondom het begrip 'neutrale energie'—of het idee dat energie geen materiële implicaties zou hebben—in een toenemend energie-hongerige maatschappij.

Micro-essays die als wasvoorschriften aan T-shirts gestikt zijn.

Vibeke Mascini

Premoderne ideeën beschouwden elektriciteit als een heilig fenomeen dat een soort geest herbergt, welke in staat is om materie te bezielen. De afgelopen jaren ontwikkelde Mascini's artistieke onderzoek zich rond historische en futuristische concepten van elektriciteit als een speculatieve agent van het leven. Door natuurlijke en industriële processen te combineren, volgens de bindende kracht van hun energie, richt haar werk zich op een fundamentele dynamiek welke onderliggend is aan materialen en organismen. Door middel van sculpturen, installaties, video en tekst probeert ze een goed begrip van elektriciteit op te wekken door een directe relatie te leggen tot de bron. In langdurige samenwerking met wetenschappers, ingenieurs, overheidsmedewerkers en muzikanten stelt Mascini een bewust begrip van elektrische energie voor als een verklaring van onderlinge verbondenheid en verstrengeling—tussen soorten, media en natuur, materie en energie. Terwijl ze door dit tijdperk van ecologische kwetsbaarheid navigeert, ligt haar verklaring in een diep begrip van intimiteit. Als we getuige zijn van de fundamentele energetische relatie tussen onze omgeving en onszelf, kunnen we niet anders dan diepe empathie en bezorgdheid ervaren.

Vibeke Mascini
DE WERELD IS EEN WERKWOORD
9 juli – 11 september 2022

Curator: Niekolaas Johannes Lekkerkerk
Assistent Curator: Sergi Pera Rusca
Tekst: Niekolaas Johannes Lekkerkerk en Vibeke Mascini
Vertaling: Eva Burgering en Niekolaas Johannes Lekkerkerk
Grafisch Ontwerp: Sabo Day
Productie en Coördinatie: Eva Burgering
Educatie: Fleur Knops
Communicatie: Cato de Beer
Technische Ondersteuning: Menno Verhoef en Jonathan den Breejen

Deze tentoonstelling is tot stand gekomen met ondersteuning van:
Stichting Stokroos
Outset Nederland
Mondriaan Fonds

Dankbetuigingen:

Lethe

Advies en Ondersteuning:
Thomas van Dijk
Felix Beyer, Daniel Calabrese, LNI Swissgas
Wieland Hunger, Kraftwerke Zervreila AG
Emile Jackson, H2EnergyLab, Hogeschool Rotterdam
Marcus Rolloos
Johannes Hedinger
Niels de Bakker

Blind Men

Advies en Ondersteuning:
Lonneke IJsseldijk, Linde van Schalkwijk en Manon Lock, Universiteit Utrecht, Faculteit
Diergeneeskunde
Cinematografie: Rik Komáromi
Geluidscompositie: Malu Peeters
Redactie-assistentie: Oscar Santillán
Technische Productie: Dario Giustarini, Stichting Azimuth

The world is a verb

Grafisch Ontwerp Labels: Dongyoung Lee
Tekstbijdrage: Mihnea Mircan
Weven: Mara-Luna Brandt Corstius
Overkoepelende Assistentie: Stef Veldhuis en Rijksakademie Amsterdam

RADIUS
Centrum voor Hedendaagse Kunst en Ecologie
Kalverbos 20
2611 XW Delft
Nederland
info@radius-cca.org
www.radius-cca.org

